

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40 — Din. za naročnike v inozemstvu 60 — Din letno. Posamezna številka po 1 — Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpisne službe je plačati po 1 Din za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostopne peti vrste, če se tiska enkrat 1 Din. Inzeratni davek posebej.

Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I.

Poštni čekovni urad št. 11.197

Reklamacije so proste poštne

Država, stradamo, zmrzujemo, in bosimo!

«Glej, pravica spi pravično spanje, zato ker je opravila svoje opravilo, kakor je bilo treba. Če bi zdajle rekel pravici: lačen sem in žejen, tudi moja postelja je trda — kaj bi odgovorila pravica? Odgovorila bi: nič me ne briga, če si lačen in žejen in tudi tvoja postelja me nič ne briga, zakaj jaz sem pravica, sama sebi mati in hči, sama svoj začetek in konec; če si kristjan, ne prerekaš se z menoj, zakaj postava je sveta kakor evangelij; kdor jo ogleduje z nezanimnim očesom, je grešnik v svojem srcu in hude kazni vreden. Kar je zapisano, to beri, pa nič ne premišluj; če je napisano, da bodi lačen in žejen, blagrnj postavo ter bodi lačen in žejen; če je pa napisano, da umri od vsega hudega na tem golem kamenu, spoznaj pravico ter hvali Boga, da si jo izpolni!»

(Ivan Cankar: Zgodba o Simu Sirotniku.)

Minulo je skoro leto, odkar so nam povišali zadnjičkrat draginjske doklade in prepozno so prišle že tudi takrat, ker je bila dragina sorazmerno z dokladami mnogo večja.

Duhovi so se nekoliko pomirili, seveda ne za dolgo. Kmalu se je oglašil zopet ta ali oni ter povišoval naše bedno stanje in naraščajočo draginjo. Ker pa je bilo brez uspeha, so utihli. Tolažili so se s tem, da e vlada nač pokazala dobro voljo.

Danes pa dvomimo nad to dobro voljo vlade — in po pravici. Dvomitimo tudi nad dobro voljo osrednje organizacije državnih nameščencev, ki se e osnovala za to, da nas ščiti.

Zadnje mesece prošlega leta je prisilil mrz in glad ter skrb uradništvo in pričelo je opominjati vlado, da je zima tukaj, da je treba dry tople obleke — in da ni denarja za potrebnejše. Udruženje državnih nameščencev je sklicalo protestni shod v Beograd ob najslabšem času, v najslabše prostore. Vodstvo te organizacije je pokazalo svojo nezmožnost — uspeh shoda je jasno dokazal isto! Nedavno so bili sklicani protestni shodi uradništva po vseh okrajih in obenem zo-

pet preklicani, — ba je, ker e vlada nekaj obljubila: še enkrat ba je! Pri tem je ostalo. Vse miruje. In kdo je kriv!? Ali ne dela organizacija uradništva nič? Ker se ni čulo, da dobimo 13. plačo in višji dohodek, smo vsi pričakovali, da se protestni shodi uradništva zopet sklicujejo. Zastonj! Nehote se nam vsiljuje misel, da se poslužuje vlada umazanih sredstev, da omamlja voditelje osrednje organizacije z obljubami, nad katerih izvršitvijo pa zelo dvomimo. Zakaj se ne zganemo! Zakaj molčimo! Ali smo res že tako lačni in obnemogli, da nimamo moči napraviti primernih korakov v našo obrambo?

Boi za obstanek vlada danes bolj kakor vsikdar preje, umazan boi za obstanek, za krajcar, da si ga priborimo ter rešimo sebe in družino pred pogibeljo.

Ne bom popisoval današnje draginje — vsi jo občutimo že davno na nas samih ter se boimo misliti na bodočnost. Hočem pa opozoriti na to, kaj se godi v vladi.

Ko je narodna skupščina še delovala, so bile dan na dan vladne krize. Razprli so se, pa so nekateri rekli: mi se nočemo več z vami igrati — in kriza je bila gotova. Ali pa smo bedni čakali na delo ministrov, ki so se polnih trebulov norčevali iz nas.

Težko smo čakali na sprejete uradniške pragmatike. Blizala se je sprejetju — pa glej! kakor nalašč so razbili narodno skupščino. Zbogom pragmatika za eno za dve leti! Da bo preje sprejeta — ke, kako, ko se bodo pa gospodje najprvo malo bili za osebe in stranke, potem napravili dobro situacijo sebi in še ožjim znancom — seveda na naše stroške — potem šele bodo pričeli delo, če namreč ne bodo preje odšli.

Mi pa naj učimo, da bomo spoštovali postavbo, ki to niti vlada sama ne upošteva. Gospodje — preokrutna e ta šala, mi ne moremo več vzdrževati.

Treba je vzeti v roko metlo in pomesti brez pardona, ne oziraje se na to ali ono stranko, kajti pri vsaki stranki so požrešni volkovi. Gledati moramo le, da naipožrešnejše na preje pomedemo!

Vsak človek ima pravico do obstanka, ne samo kapitalisti in zato naj se varujejo, da ne bomo še bolj lačni.

Tov. Hren e konstatiral, da kljub današnjim razmeram učiteljstvo še vedno prednjači pri delu za narod — v korist in čast lenuhov — in res je tako! Čuditi se je temu. Če pa pomislimo, da more biti le oni učitelji, ki je vztrajen idealist, se nam ne zdi to več čudno. Vorašmo se pa le, koliko časa bomo še idealisti. Mnogi so že izpustili zaupanje v vlado in v šoli delajo le zato, ker verujejo v pravico človeštva — gore pa nam vsem, če bomo primorani delati le za edini ideal, ki nam je še preostal — za poln želodec!

Od nekdanj je že bil učitelj pastorek, spomnilo se je nanj šele, ko so bili drugi siti vsega dobrega. Po prevratu smo sicer mislili, da bo sedaj drugače, da je vlada nastopila pravo pot, da je izprevidela kakšno pomoč ima v učiteljstvu, kateremu je povišala plačo — ušla nam je marsikatera pohvalna beseda. Morda smo takrat hvalili preveč ali pa smo se iz same hvaležnosti motili. Saj vendar vidite, kako je! Začetno izboljševanje plače je bilo le desek v očeh.

Pomislimo trezno, koliko časa bomo mogli še vzdržati. Plača ne zadostuje niti za polovico meseca, kljub temu, da človek ne pije in tudi drugače ne zapravlja. Drugo polovico meseca moramo živeti od dolga. Za vratni e že vse belo od krede, primanjkuje že prostora, primanjkuje e krede, primanjkuje dobre volje in zaupanja trgovcev, ki vidijo razmere in ki so nam dajali živila na unanje.

Mrmranje je vedno glasnejše, tudi kmet se že pridružuje s svojo »lačno gosposodo«. Učenci so večina kmečkih staršev. Raje zamižim, kakor da bi gledal kam gineva naš ugled in zakaj! Vrv okoli vratu, ki je bila pred vsem vedno nategnjena in ki je po prevratu nekoliko ohlajnila se zopet natega. Ne bo doigo, ko nas bodo imeli zopet na vajetih ter nas obračali tja, odkoder bomo videli moleti kos kruha. Znana — sicer že nekoliko nozabljena — prislovica o učitelju v kameleonu se razteza na vse uradništvo in se bo kmalu lahko ponovila. In kdo je kriv temu!

Vsaka novo se snujoča stranka si skuša pomagati s tem, da izrablja obupni položaj in lomljeno značaje. Vzga a se neznačajnost — gnoloba naroda!

Nismo še tako daleč, še je močan naš značaj — pomagajte nam! Da te nam kruha vi, ki ste poklicani za to, da ga ne bomo iskali tam, kjer nam bodo radevone lje ponujali!

Miroslav Zor.

P. BOGOVIČ:

Mi i 18. mart.

Raspaljene političke strasti plamte u najvećem plamu. Plamen zauzima svakim danom sve veće dimenzije, te e već sada teško odrediti njegove granice. On ne šteti ni naša najmanja sela: zalazi i u tihe kolibe i tamo traži sebi žrtve. Ne mmoilazi nijednog pojedinca od samog ministra do nazadnjeg političkog analfabeta. Izborna doba e za nas, doba politike. Politizira sve: radnik, dak, zemljoradnik pa i — sluškinje. Svi pretresu stranačke programe, političke ličnosti i već stvaraju izborne prognoze. Izborni bakterij zarazio je sve elemente, bez razlike staleža i plemena i svi su napeli svoje energije u borbi za gumene kuglice.

Izborna borba je kod nas borba fraza laskanja i obećavanja, jer naše široke mase nisu dosta politički vaspitane, te su vrlo retki načelni pristaše jedne političke stranke. Zato nile ništa čudno, da naše mase iz edne ekstremne stranke iza razočaranja prekorace u drugu protivnu ekstremnu stranku. Ovakva e masa uvek uz onoga, koji najviše laska njihovim strastima i koji najviše obećuje. Svakoga demagoga obožavaju, a i svaki demagog može najbolje samo među ovakovim da uspije. Više manje sve političke stranke prakticiraju ovu demagogiju. Već mesece dana zalaze med narod, širom cele naše države svakovrsni politički agitatori, da pripravljaju teren svojoj stranci za 18. marta. Održavaju skupštine i duge i opširne govore. Svakom obećavaju zlatna brda i doline: i zemljoradniku, i radniku, i činovniku. Svima obećavaju, svima laskaju i svima lažu. Svi opravdavaju svoj postupak time, da je u politici sve dozvoljeno, a svrha da opravdava sredstva.

Sve stranke osobito laska u učiteljstvu i mame ga u svoje redove. Znadu, da on živi neposredno u narodu, među masama, da on narod najbolje pozna, te da ima i najviše upliva na njega. Ove

LISTEK.

Naredba št. 7817.

S tem bi bila slovniska stran mojih izvajanih končana in predem k naredbi sam. Bral sem jo enkrat, dvakrat, še v tretje, pa se mi je pojavilo vprašanje, je-li naredba, taka kot je, sploh izvršljiva. Ni! Gospodje so povedali, kaj naj učimo, niso pa povedali, kako naj učimo. V naših abecednikih in čitankah imamo samo »a«. In če učenec, posebno v elementarnem razredu, vidi, bo i tudi bral in izgovarjal in e s tem storil vse, kar smem od njega zahtevati. Kako pa mu naj v smislu naredbe dopovem, kda naj izgovarja i in kdaj u, o tem naredba molči. V točki 4. sicer pravi, naj se v novih izdajah šolskih knjig za i. razred radi nepopolnosti običajnega črkopisa označuje orava izreka trdega »a« slično, kakor se to godi v francoskih in angleških učnih knjigah. Ampak jaz zelo dvomim, da bi bilo tudi enemu samemu odstotku osnovnošolskega učitelstva takih francoskih in angleških metodičnih

knjig na razpolago ali pa tudi le samo dostopnih. Saj pozosto še slovenskih ni! No, sem mislil, saj nismo samo zato na svetu, da se nam dobro godi in da spravimo vsakega drugega plačo in poviške, pa sem se odpravil na lov za francoskimi in angleškimi učnimi knjigami.

Imam na univerzi nekdanjega kolega, ki živi od samih korenin in obrazil in osebil in sufiksov in končnic in sem ga vprašal, kako naj naučim v elementarnem razredu izgovarjati i kot v oz. u. Pa mi piše nazaj: »Kako pa Francozi nauče svoje otroke, da izgovarja o B-o-r-d-e-a-u-x kot »Bordó«? Ti imajo že večje težave in vendar nobenemu Francozu ne pride na misel, da bi izgovarjal B-o-r-d-e-a-u-x kakor piše. — Malo dobre volje je treba, pa vse gre!»

No, malo sram me je že bilo, seveda, da tega ne vem, ampak sem se za dobro stvar žrtvoval in ga ponižno vprašal nazaj: »Kako pa nauče Francozi svoje otroke izgovarjati Bordeaux-ó?!« Pa mi piše zopet, — evo vam dobesedno: ».... Kako se Francozi uče v elementarnem raz-

redu izgovarjati svoji — eux in podobno kot ó itd. Ti ne vem odgovoriti. Zanimam se za stvar že dve leti... In sem bil zopet tako pameten, kot prej. Stvar pa je za nas bistveno važna, ker od poveljne rešitve tega vprašanja odvisi to be or not to be naredbe. Pa sem premišljeval sam in se mi je zazdelo, da se Francozi in Angležji ne morejo učiti bogve kako drugače kot Nemci svoj sch, ch, ei, eu itd. Da se torej otroku že pri elementarnem zlogovnem čitanju utisne za gotove skupne pisane črke gotova glasovna protivrčnost. Premišljeval sem na vse strani pa nisem našel nobenega razloga proti in sem bil vedno bolj uverjen, da sem zadel pravo. In ko sem sredi svojega zmagoslavja hotel poskusiti, kako bo šlo v praksi, se mi je vsa moja glorijska klaverno podrla. Znašel sem se pred novim, še hušim vozlom. Če naučim otroka, da izgovarja i kot i, kot ga drugače ne more in ne sme, ker je i sam zase res i in nič drugega — pridem v konflikt z naredbo. Jaz pa z naredbo ne maram priti v konflikt ter mu pravim, da i ni i, ampak samo včasih i,

včasih pa v ali u, me bo debelo gledal in se začel jokati, če mu pa na kratko rečem, da je i enostano v, bo bral »... Herodež je poklical k sebi sv. 3 krave mesto kralje...«

Moj predlog je: da označim v jezikovnih knjigah elementarnega razreda tisti i, ki se izgovarja kot v oziroma u, s posebnim znamenjem. Kakšno naj bi bilo, ni važno mislim pa, da bi vzeli zanj i s cirkumfleksom (i), kakor označuje ž njimi ta glas Poljak.

Slišal sem pa pri raznih debatah takle ugovor: Ne velja uveljaviti v abecedo novih črk, ker gre razvojná črta jezika za tem, da zmanjšuje število glasov oziroma izrazil zanje. Če pa uvedemo novo črko, moramo biti dosledni in moramo uvesti črke tudi za glasove, ki jih sicer izgovarjamo pa smo znamenja zanje že izločili iz azbuke. (To so jer, jat itd.) ker to ne gre, ne sme biti niti prvo. Približujmo se fonetičnemu pravopisu, kot ga imajo Srbohrvatje in ki je najenostavnejši in najbolj praktičen. —

(Dalje prih.)

njegove zasluge hoče da iskoriste političke zanatije u svoje stranačke svrhe. Pravo je da se svaki učitelj, drama svojim političkim osećanjima bavi politikom. To je posve dobro i opravdano, jer ko će drugi da narod politički vaspita, nego on? Ko će drugi da se u selu bavi politikom? Ili da se politika prepusti samo gradu? Učitelj je dužnost, da narod politički uzgaja, ali ne sme se nikad služiti demagoškim sredstvima. Jer njegova je zadaća da narod hrani istinom i pravdom, a ne laskavim obećanjima i šuplim lažnim frazama, koje su nemoguće koje se neće nikada ustvariti. Učitelj treba da dobro vadi svaku svoju reč, koju izreče pred narodom, jer narod dobro pamti a i filozofija je njegova stara i duboka.

Agitator iz izrečenog govora izgubi se iz sela, da se već nikad više u njemu ne vrati. Sa učiteljem nije tako. On je tu i tu ostaje, na sve zle posledice i svi neuspesi obesit će se na njegova leđa. A narod, pristojica kaže: ko jednom slaže, drugi put mu se ne veruje i kad istinu kaže. To će se dogoditi i učitelju - demagogu, na će se diskreditirati u narodu i porušiti sve svoje uspehe na školskom i prosvetnom polju.

Nedostojno je za narodnog uzgajatelja, da se daće umreći u kola običnog karteša, budi koje političke stranke. Tim činom spušta se na stепен birtaša i kafedžije i skupa s njima vuče iz blata kaljiva stranačka kola, da na dan izbora natovare na njih što više vernih izbornika. Uzde drže u ruci oni, koji znadu za selo samo pred izborima. Gospoda, koja iz daleka gledaju selo, a samo kad ga treba onda ponizno k njemu dolaze. Vešt su te se odmah u njemu snalaze. Prijazno se pozdravljaju i rukuju za svakim, interesuju se za sve i svakoga. Rastapaču se upravu od sreće i zadovoljstva, što su među svojim »dobrim narodom«. Koliko laži i neiskrenosti! Nedaćmo se od ovakvih zavesti, jer nam laskau u i obećavaju samo dok nas dobro iskoriste, a onda će nas odbaciti, kao »sisani limun«!

Ferjalni Savez učiteljstva.

—f Glasnik Ferjalnega Saveza, zvanični organ centrale F. S. izlazi po potrebi. Naslov: Glavno poverjeničtvo Ferjalnog Saveza, Beograd, II. beogr. gimnazija. Urednik: dr. Janje Novak.

—f Prva podružnica učiteljskoga Ferjalnega Saveza u Sloveniji. Na zborovanju novomeškoga okrajnoga učiteljskoga društva u Novem mestu dne 10. febr. se je ustanovila tam podružnica F. S., ki nosi ime: »CXLI. podružnica Ferjalnog Saveza pri Okrajnem učiteljskem društvu u Novem mestu«. Predsednik ji je njen vneti agitator in navdušeni propagator tovariš Viktor Pirnat. Zborovanje je bilo radi grdega vremena bilo slabo obiskano, a klub temu se je že prijavilo 34 tovarišev in tovarišice. Povabljeni so tudi tovariši ker zastopa učiteljstvo mnenje, da se v tej nadstrankarski in za nas vse tako važni in koristni ustanovi zbero vsi tovariši in tovarišice brez ozira na svetovno naziranje in strankarsko pripadnost. Nekaj se jih je že odzvalo. Prve težkoče so premagane in z gotovostjo računamo vsaj na 50 članov F. S., ki se polagoma še priklase. Kaj na druga okra na učiteljska društva? Ganite se! Pojdite in storite tudi vi tako! V slovi je moč!

—f Skrb za počitnice. Za CXLI. podružnico F. S. pri Okrajnem učiteljskem društvu u Novem mestu, oziroma za ustanovitev njenega Svratišta je uprizorilo novomeško in zavedno stopiško učiteljstvo v novomeškem Narodnem domu 1. februaria ter ponovilo 17. februaria M. Baluckega »Težke ribe«, veselo s petjem u 3 dejanjih. Pevske točke priredil ter režijo vodil je prvoboritelj učiteljskoga Fer. Saveza tovariš Viktor Pirnat. Predstavi sta obakrat si'ajno uspele. Se nekoliko takih predstav, in Svratište novomeške podružnice učiteljskoga Fer. Saveza bo tu. Posnemajte!

Iz Jugoslavije.

»Tudi najzvestiji među zvestimi so se nepovoljno dvignili in vložili u »Učiteljskem Tovarišu« z dne 3. novembra 1921 odločen protest proti narašćajući draginji. Ali nismo sami krivi? Članak je pravilno izračunao, da se je vse 47,7krat podražilo, ali kakor pravi naš kmet: kruna je kračar«!

Dr. Niko Zupanić u »Slovenskem Narodu« z dne 16. novembra 1921.

—Beda je tudi pri učiteljstvu dosegla svoj vrhunec. Sila kola lom, vlada se pozivila, da mora ona s takojšnjim primeranim, zadovoljivim zvišanjem draginjskih doklad omorčiti učiteljstvu existencu. Kako naj ima učitelj veselje do svojega

težkega poklica, ako ga tlačijo gnojne skrbi ki ga zasledujućo kakor mora. Intenzivno delo u šoli je teda, vsled tega nemogoće. Zato nam s par dinarji dnevno ni nič pomagano. Draginjske doklade na deželi se naj izenaćijo z mestu, kajti na deželi se mora tako vse nekać % draćje nlaćevati kakor u mestu. Poroćenim učiteljicam se naj izenaćijo draginjske doklade z drugimi; za enako delo, enako plaćilo. To je zasebna zadeva vsakega posameznika, s kom je poroćen samo da toćno vrši službu. Država se ne vmešuj u zasebne zadeve in se ne okorišćaj u njimi.

— 1. marec je tu toda o draginjskih dokladah se ni ne duha ne sluha. Niti teh borih grošev nam ne izolaća o, ki so jih z velikim pompom dovolili. Kdor hitro da, dvakrat da! Naše sile pa izrabljaju do skrajnosti.

— Za šole ni kuriva. Kakor nam poroćaju, se je zaćasno ukinil pouk na dveć državnih zavodić, in sicer na državni tehnišć srednji šoli in na državni trgovski akademiji u Ljubljani — ker je zmanćkalo kuriva. Vsa prizadevanja doćiti potrebni kredit za nabavu premoga, so ostala brezuspešna. Zato mora pouk na najvišćem in najveććem obrtnošćolskem in istoćasno tudi na najvišćem trgovskem ućnem zavodu u Sloveniji prenehati. Poćeg teh dveć šol moraju prenehati tudi druge ućne priredive, ki so nastanjene pod streho tehnišć srednje šole (preć državna obrtna šola), namreć delovanje na keramićnem odelku, pouk u košarskem tećaju in u tećajić. Urađa za pošećevanje obrta. Prizadetih je nad 800 ućencev in ućenć.

— Šestdesetletnica svojega rostva je praznovao meseca decembra m. l. neumorno in nadvse delavni okrajni šolski nadzornik u Kršćem g. Ljudevit Stiasny. Komu izmed slovenskoga učiteljstva je neznan ta vzgledni šolnik? Kdo ne radi negovih toći praktićnih šolskih knjić, kdo ne ćita z veseljem njegove zanimive spisć? Kako je napredovalo šolstvo kršćega in lićijskoga okraća izza leta 1902., odkar je bio imenovan nadzornikom, je razvidno na mnogih novih ali predelanić ter razšćrenić šolskih stavbah, a napredek na iz mnogih poućnih predavanj, koje je imelo učiteljstvo teh okraćev pod njegovim sprećnim vodstvom. Znal si je pridobiti tekotom dolgić let z vzgledno delavnošć, tovarišćo odkrićosćrćnošć ter oćetovsko dobroćudnošćio srca vsega učiteljstva — žel na ni priznanja merodajnih, da bi se ga vsaj ob tej prilici spomnili in mu priznali za resnićne zasluge zaslućeno odlićkovanje. Odkrićto rećeno: bili smo razoćarani in ućaljeni, ker smo zamać škalić med raznim odlićkovanjima njegovo ime, G. ubilanta da odlićkujmo mi in mu kličemo u znak priznanja in hvalećnošć: »Se mnoga leta med nami zdrav in srećen u prospeć šolstva in učiteljstva! Napraj do skrajnih meć! Mi smo Vaši, Vi ste naši!

— Društvo slušateljćv filozofiske fakultete prired u vse učiteljstvo in za vse učiteljski narašćaj ciklus predavanj o metodiki poduka in o šolski disciplini. Predavata višća šolska nadzornika Poljanec in Wester in sicer ob torkić ob 8. uri zvećer u predavalnici št. 77 na univerzi. Vstopnina prosta. — Odbor.

— Odlićkovanja. Odlićkovani so: z redom sv. Save 4. vrste Boć. Valenta šol. ravn. u Ljubljani, z redom sv. Save 5. vrste na: Jerica Zemlanova upraviteljća gospodićjske šole u Ljubljani; Konrad Parle, nadućitelj u Metliki; Živana Mitrovićeva, ućiteljća u Ljubljani in Slobodan Živojnović, ućitelj u Bojancih.

— V Ljutomeru je umirovljen na lastno željo šolski ravnatelj g. I. Robić. Ućiteljeval je nad 53 let, kot podućitelj pri Sv. Jakobu u Slov. goricah u Ptuj, kot nadućitelj pri Sv. Vidu bli. Ptuj in od leta 1893. u Ljutomeru. Za uspećno delovanje na polju vzgoće in pouka je prećel od naivijše šolske oblasti zahvalo in priznanje za kar mu iskreno ćastitamo. Pod njegovim vodstvom se je dogradilo naše lepo šolsko poslopie, ki je kinć našega trga in celega okraća. Źal, da je pustila vojna tudi tukać svoje žalosćne posledice, ki se ne dajo na mah urećiti. Naj bodo vse bridkosti pozabljene! Źelimo, da ućiva zaslućeni pokoj u sedanjí ćilosti in miru še mnogo let!

† France Zalar, nadućitelj u Planinić pri Rakcuću na je za vedno zapustil, preselivši se iz doline gorla in trpljenja u boljić svet. Dne 11. svećana smo spravili njegove pozemelske ostanke u Cerknicić k večćemu poćitku. Vkljuć slabemu vremenu in neugodnim razmeram se nas je zbralo 28 tovarišev in tovarišice, da izkaćemo zadnjić spoćno prićjubljenicu tovarišiu. Pogreb se je konćal zvećer o miraku. Cerknišć pevci so mu zapeli u slovo pred lićio, u cerkvić in na pokopališću krasne žalosćnice. Za sprevedom so šli Sokolić, šolska mladina iz Cerknice, mnogobrojno štećilo sedanjih prijateljćv in znanc

cev. Spreved je kazal, kako ljudstvo spoćtuje, cení in ljubi neumornoga delavca na polju prosvete in odgoće. — Po konćanem cerkvenem obreću, predno je zasula našega ljubljenskoga Franceta lopata, spregovoril je g. okr. šol. nadzornik Leopold Puncuh iz Logatca krasne in izbrane besede u slovo materi, sestri, šolski mladini, tovarišćem, tovarišicam, prijateljem in znancem. — Dragi France! Nikdar nismo mislili, da Ti bom jaz — starćek kećaj pisal posmrćnico. Spoznal sem Te će ćot dićaka, ućiteljsćnika. Kot mlad ućitelj si prišćel veććkrat mimogrede u Cerknicu me obiskat. Poln življenja, zdravja in navdušenja za delo si prihajal k meni ne u zabavo, puć pa u poućedovat, kako bi loćije in uspećnije izpolńjeval svoj poklic. Bili si z dućio in telesom ućitelj-odgoćitelj. Osećno sem se preprićal o krasnih uspećih pri pouku in odgoći u Tvoji šoli. Šolska mladina in starši so Te ljubili in visoko spoćtovali. Tećka je bila Tvoja služba pri Sv. Trojici. Sam si penceval 150 ućencev. Napor službe Ti je zadal kać bolezní — smrti. Ko si lić podlegel, bridko so zaplakali Tvoji ućenci in obćani pri Sv. Trojici. — Źh, nać ljubí ućitelj nas je zapustil! — Mi, navadni zemljani, smo podvrćeni raznim slabostim, ki nas terećo in nam gresćio življenje. Nać pokojnik France mi bil tak. On je bio vedno vesel in dobre volje. Nikdar ga nismo videli jezerna niti nevoljnoga. Bio je jako kolegijalen. Pri zadnjem ućiteljsćem zborovanju u Grahovem je bio navzoć, ćprav je imel bolećensćki dopust. Tokrat mi je pravil, kako se je zdraćvil in kako se poćuti veliko boljićega. Z velikim zadovoljstvom je poyećal tudi, da bi u kratkem nastopil nadućiteljsćko mesto u Planinić. To se je tudi zgodilo. A u Planinić je bio u malo ćasa, vrńiti se je morao k materi in sestri u Cerknicu na smrt bolan. Pokojnik nać ljubí France je bio rojen 4. aprila 1889. u Čohovem pri Sv. Vidu nad Cerknicu. Ućiteljće je konćal leta 1911. u Ljubljani. Tega leta je nastopil službu na enorazrednicić pri Sv. Trojici. Ti je služboval do konca šolskoga leta 1921/22. Dobil je bolećensćki dopust in je bio imenovan nadućiteljem u Planinić. U 33. letu je preminil nać ljubí tovariš France Zalar. On je sicer šel po svoje plaćilo, a njegovo delo bo živelo, ker seme prosvete in odgoće, vsćajano u rodovituću fla, rodi obilen sad. Mi ostali tovariši in tovarišice smo se poslovili od njega s solzami i z zavestjo ga posnemati u njegovih ćednostih. Predragi France, blag Ti spomin! — Miloć K.

— Usposobljenostne preizkušnje za obće ljudske in za mešćanske šole se prićio na državnom mešćem učiteljšću u Ljubljani dne 24. aprila 1923 ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za prićust k usposobljenostnić preizkušnji se naj predloće po šolsćem vodstvu pravoćasno okrajnemu šolsćemu svetu, da bodo najpoćznejše do 18. aprila u rokah izprašćevalne komisije. Kdor bi ne bio prićpušćen, se bo pravoćasno obavestil; pošećna vabila k izpitom se ne bodo pošiljala. — Izprašćevalna komisija za obće ljudske in mešćanske šole u Ljubljani.

— V ćetrćek, dne 15. t. m. e po dolgotrajni in mukapolnić bolesti na Ptuj ućmrla gospa Julija Luknar, mama naše tovarišice Marijane Luknar ućiteljice na dećlišći šoli Ptuj-okolica. Ob lep ućdelećbi obćinstva, nad vse ćastnić pa od strani ućitelstva, kajti izmed ućiteljstva mestnih in obelić tukajšnjih okoćićanskih šol ni manikalo niti enega, smo telesne ostanke blagopokojne gospe izroćili materi zemljić u soboto, dne 17. februaria. Moćki pevski zbor otućkoga ućiteljstva e ob tej prilicić pod vodstvom tovariša Ćuleća zapeć dve lepić žalosćinki, ućiteljćska zbora obelić okoćićskih šol — dećke in dećlićke — na sta namesto ćvetja na grob unoćtevaćoć Gregoriććeve besede: »Odrić sreeć odrić roke, otirać bratovske solze, sirotam olaćuić gorje!« darovala u nek nad vse ćlovećkoljuben namen 300 Din. — Tuguićoći tovarišicić Luknarjević odkrićto soćaće, u nenić mamići pa mirnić poćitek.

Učiteljski pravnik.

—§ Pravna podlaga za našo stanarino in kurivo. Finanćni zakon za 1. 1922. in 1923., razglaćen u »Slućbenih Novinah« št. 105 z dne 9. oktobra 1922, ćlen 200., odreća slećedeć: Ućiteljćem in ućiteljicam narodnih šol se daće kot odšćodnina za kuravo, razsvetljavo odnosno za stanovanje u kraćinah, kjer se ne plaćuće stanarina, po zakonu o draginjskih dokladah z dne 28. februaria 1922, iz proraćuna dotićnih obćin in sicer: u Beogradu po 80 Din na mesec; u Kragujevcu, Nišu, Suboticić Novem Sadu in Velikem Beććekereću po 50 Din na mesec; u drugih okoćićnih mestih, kakor Somboru, Višću in Panćevu po 40 Din na mesec; u ostalih mestih kakor tudi kraćih: Belić crkvić, Sentić, Źombolju, Velikić Kikindić, Starem Beććeu, Palanki, Turskem Beććeu in Dalnić po 35 Din na mesec, u selih pa po 30 Din na mesec. — V zadnjić štećvilkić smo navedlić pravno podlagać o »stanarinić i kurjavić« z ozirom na šolsćko zakonodao. — »Stanovsko obrambnić odsek« pov. UJU naj bi zadevo nujno prećsudiral in se posvetovao s kakim pravnikom, kako dosećiće naše pravice. Izdelal naj bi vse vloge i nasvetovao pota, ki naj jih poverićništvo se storić u dosećo teh zakonitih pravic.

—§ Kaić zahteva ućiteljstvo od svojih zastopnikćv u krajnem, okrajnem i višććem šolsćkem svetu? Nić drugoga, kakor zašćitoć svojih stanovskih pravic! — Će postavijo tata, goćlufuć prešćestnika, obrećkovaća morilca ali razbojnikać pred sod-

nika, doći — ako sić ga ne more sam natići — ex officio zastopnika, svojega zastopnika i zašćitnika, katerić ga mora pratić, pratić in zopet pratić, Poudarjatić mora vse morebitneć delinćkventoveć vrline, vse njegoveć telesne i duševneć slabosti, nlaććevatić mora vse prestopće, šćitić in varovatić mora vse njegoveć praviceć kot ćloveć u državljanić in zasledovatić vse olajšćevalneć okoćiććne povodomć prestopćka. — Z istoć vnmom, z istoć ognjećvitostjoć in z istoć vztrajnošćio, s kateroć zagovaraić odvćetnik svojegać klićjenta, se morać tudić zastopnik ućiteljstva u zgoraić navedenihć korporacijahć potegovatić za stanovskeć praviceć posameznihć ućiteljev, naj sić bodoć tić kateregakolić politiććnogać naziranja, većroizpovedanijać ali narodnošći; ućiteljskić zastopnikć mora vednoć bitić zagovornik i zašćitnik vsegać ućiteljstva — kajtić u navedenihć korporacijahć se najdećo vednoć elementić, katerić sić prizadevajuć prić vsakić prilicić teptatić u uniććevatić ugled ućiteljstva. — Toć moć e naziranjeć je poć izrećuć izkućenogać pravnikogać popolnogać pravilno. — Kot mladć fantć sem bioć prić okrajnić ućiteljsćkić konferencić izvoljenć zastopnikom u okrajnem šolsćkem svetu. Izmed 26 oddaćnihć glasovć sem jihć doćbioć 19 in okrajnić šolsćkić nadzornikć e rekelć po volitvić: »Ćastitaić ućiteljstvuć k tejć izvolitvić!« — Sprećielć sem sicerć mandat, pa nismoć sić bioć svest, kakoć tećkoć nalogoć semć prevzeć. — Sprilć sem seć najpoćprejć s predsednikom, kerć sem seć branilć pišatić sećjneć zapisnike, sprilć sem seć s šolsćkim nadzornikom, kerć semć nobilć kupćioć stareć sušilnice u svrćloć adapćićeć u šolsćkeć namene, sprilć sem seć z zastopnikomć cerkve, kerć jeć trćdilć, dać vkljućb mnogimć šolam i ućiteljemć ljudstvoć seć bratić u pišatić neć zna, sprilć sem seć konećnoć s svojimić tovarišići, kerć nismoć u zadostnić merić zagovaralić koristić dveć tovariševć. Poć pretećuć funkcijeć dobeć semć izroććilć svojć mandatć zopetć tovarišćem i gać nismoć maralć većć prevzetić, dać sić mić gać ponujalić. — Iz navedenogać jeć razvidno, dać jeć stališćeć ućiteljać zastopnikać prav teććavno — nać velevaćžno. Poćeg stanovskihć prideć nać tudić zeloć mnogoć šolskihć in pedaćgoćškihć vprašanjć u pretres, prić katerihć jeć potrebać šeć veććjeć prevdarnostić in izkućenošći. — Volitve u višćjić šolsćkić svetć soć konććane. Trdoć seć nadejamo, dać soć naćić zastopnik i u raznihć šolskihć svetihć isćtegać naziranjać kakorć pišecć telić vrstić.

P. Sk...a.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Posebnoć ukoslovjeć zemljepisnogać poukać na osnovnihć šolah. Za ućiteljsććać priredilć Fr. Fink. Izdalać Slovenskać šolsćkać Matica. Natisnilić Ućiteljsćkać tiskarna u Ljubljani. Cenać 10 Din.

—kpl Slovenskoć-latinskoć-nemskić rastimskić imenikć slovenskihć dećel. Sestavilć Alojzijć Benkoćvić, farmacevt. Izdalać Slovenskać šolsćkać Matica. Natisnilić Ućiteljsćkać tiskarna u Ljubljani. Cenać 8 Din.

—kpl Antonć Melik: Zemljepisć kraljevineć Srbov, Hrvatov i Slovencevć za IV. razredć sredñihć in njimć sorodnihć šol. Cenać vezanić knjićić 26 Dinarjev. Zaloćilać Jugoslovanskać knjićgarna u Ljubljani.

—kpl Srbskać zaćetnica. Za Slovenceć priredilć dr. J. P. Cenać broćić, knjićić 12 Din. Zaloćilać Jugoslovanskać knjićgarna u Ljubljani.

—kpl Logaritmić, Petdecimaleć logaritmiććne i gonimetricćne (tećgonometricćne) tabele. Sestavilć Alojzć Sodnik, prof. na telm. srednjić šoli u Ljubljani. Cenać 22 Din. Zaloćilać Jugoslovanskać knjićgarna u Ljubljani.

—kpl Milić M. Stanoevićć rećf. u min. prosv. v p.: Ćitankać za I. i II. razredć nićžićić zanatskoć-trg. i ćen. rad. škola. Beogradć 1922. Cenać —

—kpl Dr. Ljudevitć Pivko i Adolfć Schaupt: Telovadba: Razlagać telovadneć teorije i u navoćdiloć k vodstvuć telesnihć vajć po Tyrševemć sestavu. II. stroka: Orodneć vaje. Izdalać u zaloćilać Slovenskać šolsćkać Matica. Natisnilić Ućiteljsćkać tiskarna u Ljubljani. Cenać 12 Din.

—kpl XX. zvezec: Pedagoćkić zbornikć za 1. 1922. priredilć dr. K. Ozvald. Izdalać Slovenskać šolsćkać Matica u Ljubljani. Natisnilić Ućiteljsćkać tiskarna u Ljubljani. Cenać 12 Din. — Vsećbinoć glejć medć »knjićevnošćio«!

Književnost in umetnost.

—k Zemljepisć kraljevineć Srbov, Hrvatov i Slovencev. Sestavilć prof. Antonć Melik. Profesor Antonć Melikć namć jeć podaoć obćširenć zemljepisć našeć kraljevine, kić gać sedajć šeć podroćbnoćjeć izpolńjućeć z opisomć posameznihć pokraćjin i celot; podaoć namć jeć zrodovinuć našeć noveć kraljevine, kić namć dopolńjujeć njegovć zemljepisć u celoto. Sedajć jeć izšlać zopetć knjićgać celotnogać zemljepisać našeć kraljevine, kić jeć boljić iscrpna, zeloć pregledna i prićkladnać kotć ućnać knjićga. Posameznać poglavjać seć deleć slećedeć: Splošenć pregled. — Podrobenć opis. — Slovenskoć ozemljieć: Slovenija, Slovenskoć ozemljieć u Avstriji, Slovenskoć ozemljieć u Italiji i u Istri. — Hrvatska. — Slavonija. — Dalmacija. — Bosna-Hercegovina. — Ćrnać gora. — Vojvodina. — Srbija. — Pregledć narodnogospodarskihć razmer. — Mesta i veććić kraji. — Profesor Melikovć zemljepisć seć — kakorć smoć žeć omenilić — posebnoć odlićkujeć poć preglednošći. U prvemć deluć namć podajać splošenć pregledć našeć državeć u zemljepisćem, etnografickem, kulturnem i politiććnemć ozirom. Nadaljnić podrobníć opisć seć vršić z oziromć nać zrodovinsćkeć celote, historiććneć pokraćjine. Razvršćtveć snović u posameznihć delihć seć odlićkujeć poć preglednošći i jedernatosti. Lapidarnić sastavkić omogoćććioć ućenicuć toććenć pregled i u suć moććnać oporać zać uććenieć in ućtrćditevć snovi, uććiteljuć pać dajeuć prostoć rokoć u prostć poletć prić razlagać, ćeć lahkoć razšćirjać snov i uć podroćbnoć ilustrirać, ćeć